

Undervisning om preventivmedel ökar kunskaperna utan att förändra ungdomars sexualvanor

■ Akuta preventivmedel i form av hormonella skakpiller samt kopparspiral är idag säkra och effektiva metoder. Genom att använda dessa kan 75–85 procent av ofrivilliga graviditeter förhindras. I England är tonårsgraviditeter ett stort problem, varför man har målsättningen att till år 2010 halvera antalet.

Den aktuella engelska studien genomfördes i syfte att utvärdera effekten av en specialdesignad lektion om akuta preventivmedel. Lektionen leddes av ordinarie lärare (som själva utbildats av familjeplanerare) och krävde aktivt deltagande av eleverna. Nästan 4 000 ungdomar i 14–15 års ålder randomiserades till två grupper. Samtliga fick ett frågeformulär vid studiestart samt ett uppföljande

sex månader efter lektionen. Studiegruppen fick sin lektion inom två veckor efter första enkäten och kontrollgruppen sin efter den uppföljande.

Analysen utvärderade antalet elever som rätt uppgivit den korrekta tidsgränsen för användande av skakpiller (72 timmar) respektive kopparspiral (120 timmar), samt andelen elever som debuterat sexuellt, hur många som använt akut preventivmedel och om de avsåg att använda dessa metoder i framtiden.

Denna undervisning visade sig signifikant öka kunskaperna om akuta preventivmedel hos studiegruppen utan att öka ungdomarnas sexuella aktivitet eller användande av skakpiller. Det senare är också viktig kunskap då det förekommer

farhågor att undervisning om preventivmedel uppmuntrar till sexuell aktivitet. Även om problemet med tonårsgraviditeter inte är lika stort i vårt land så bör kunskaperna om akuta preventivmedel spridas. Vi vet att sex- och samlevnadsundervisningen är mycket varierande ute på skolorna. Vi vet också att det är viktigt att utbilda lärarna korrekt.

Lena Marions

lena.marions@ks.se

Graham A, Moore L, Sharp D, Diamond I. Improving teenagers' knowledge of emergency contraception: cluster randomised controlled trial of a teacher led intervention. BMJ 2002;324:1179-84

Nya smärthämmare – konkurrens för dagens NSAID-preparat?

■ Arakidonsyra metaboliseras till prostaglandiner med hjälp av två isomerer av cyklooxygenas, Cox-1 och Cox-2. Arakidonsyra metaboliseras till leukotriener med hjälp av 5-lipoxygenas.

De selektiva Cox-2-hämmarnas framgång, som började med lansering av celecoxib och rofecoxib 1998, följs för närvarande upp av lansering av andra generationens coxib. Detta hindrar inte att alternativa preparat nu är under klinisk prövning. En ledare i BMJ behandlar två aktuella grupper av sådana substanser. Den ena gruppen är kväveoxiderivat av icke-selektiva cyklooxygenashämmare, vilka kan kallas CINOD för Cox Inhibitor NO Donator. Den andra är dubbelhämmare av cyklooxygenas

och 5-lipoxygenas. Förhoppningar knyts till att sådana medel kunde vara mindre toxiska, men kanske även mer effektiva.

Preliminära rapporter visar nu att en representant för CINOD, NO-naproxen, eller AZD3582, är väsentligt magvänligare än naproxen. Det föreligger även preliminära resultat av en dubbel hämmare, licofelone, eller ML3000, som tyder på gastrointestinala fördelar trots likvärdig effekt med naproxen. Detta kan vara medel som inte bara är mindre toxiska men som också utan nackdelar skulle kunna kombineras med acetylsalicylsyra i kardioprotektiva doser. Jag har tidigare i LT refererat en studie som visade att nitropreparat minskar risken för

gastrointestinala biverkningar av NSAID [N Engl J Med 2000;343:843-9].

Vi kan alltså förvänta en intressant prövningsperiod för nya typer av smärthämmare under den närmaste tiden. De nya preparaten måste emellertid visa fördelar gentemot såväl konventionella NSAID-preparat som selektiva Cox-2-hämmare, vilket ställer höga krav på kliniska prövare och på samarbetsvilliga patienter.

Frank A Wollheim

Frank.Wollheim@reum.lu.se

Skelly MM, Hawkey CJ. Potential alternatives to COX 2 inhibitors. BMJ 2002;324(7349):1289-90

Probiotika kan förebygga diarré

■ Probiotika har blivit mer kommersiellt tillgängligt som kosttillskott, både som livsmedel och som farmaceutiska produkter. Användning av probiotika har få bieffekter, och relaterat till gängse terapi och sjukvård vid denna typ av diarréer är kostnaderna låga.

Läkare i allmänhet tvekar fortfarande att använda probiotika eller, som man numera börjat kalla dessa bakterier, »bioterapeutiska substanser«.

Denna metaanalys var avsedd att värdera de studier som genomförts för att utvärdera effekten av probiotika både som prevention och vid terapi i samband med antibiotikaassocierad diarré. Studierna har identifierats via sökning på Medline 1966–2000 och på Cochrane

Library. Tio randomiserade, dubbelblinda, placebokontrollerade försök var relevanta, varav nio inkluderades i metaanalysen avseende preventionseffekt. Två av nio studier inkluderade även barn. Fyra studier inkluderade användningen av jäst (*Saccharomyces boulardii*), fyra studier inkluderade laktobaciller och en studie inkluderade enterokocker.

Metaanalysen visar att probiotika kan förebygga antibiotikaassocierad diarré. Ytterligare studier krävs för att påvisa effekt vid behandling av redan uppkomna diarréer. För att kontrollera de ökande kostnaderna i samband med diarréer, speciellt hos äldre med kolit och Clostri-

dium difficile-relaterade diarréer, bör man utvärdera möjligheterna att inte bara förebygga utan också behandla dessa. Incitament för att initiera sådana studier föreligger. Förhoppningsvis borde man då mer fokusera de logistiska egenskaperna (viabilitet, stabilitet vid lagring och disintegrering i mag-tarmkanalen) hos de probiotiska produkterna.

Lennart Cedgård

lennart@wasamedicals.se

D'Souza AL, et al. Probiotics in prevention of antibiotic associated diarrhoea: meta-analysis [review]. BMJ 2002;324(7350):1361